

Ігнатко В.Я.

Епідеміологія раку молочної залози у жінок Закарпатської області

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

Ihnatko V.Ya.

Epidemiology of mammary gland cancer in women of Transcarpathian region

Uzhhorod National University, Uzhhorod,
Ukraine

viktor.ignatko@uzhnu.edu.ua

Вступ

Злоякісні новоутворення негативно впливають на медико-демографічну ситуацію та негативно впливають на рівень соціально-економічних втрат провідних держав світу [1]. Особливе місце серед них займають злоякісні новоутворення молочних залоз [2, 3]. В 2020 році на злоякісні новоутворення молочної залози в світі захворіло 2,3 мільйона жінок та 685 000 жінок померло в наслідок названої хвороби [4]. Злоякісні новоутворення молочних залоз відносяться до візуальних форм злоякісних новоутворень. Їх виявлення на ранніх стадіях розвитку забезпечує проведення лікування із значним клінічним ефектом [5]. Вказане і визначило актуальність даного дослідження.

Мета – дослідити епідеміологію раку молочної залози у жінок Закарпатської області та порівняти з національними даними.

Матеріали та методи

Матеріали: дані Національного канцер-реєстру України та канцер-реєстру Закарпатської області за 2018-2022 роки [6-8]. **Методи:** бібліосемантичний, медико-статистичний та структурно-логічного аналіз.

Результати та їх обговорення

На початку дослідження було досліджено дані щодо захворюваності жінок на рак молочної залози України та Закарпатської області. Отримані дані представлено в табл. 1.

Аналіз отриманих в ході дослідження та наведених в табл.1 даних вказує на наступне: за роки дослідження показник захворюваності жінок України на рак молочної залози скоротився на 3,1% і в 2021 році склав 40,6 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення. Показник захворюваності жінок Закарпатської області скоротився на 1,5% і в 2021 році склав 27,1 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення. Показник

захворюваності жінок Закарпатської області на рак молочної залози в 1,5 раза нижчий ніж відповідний показник захворюваності жінок України.

Стандартизовані показники (світовий та національний) захворюваності жінок на рак молочної залози в Закарпатській області, як і в цілому в Україні, мають тенденцію до скорочення та в області є нижчими за загальнонаціональні.

Далі було досліджено структуру стадії розвитку раку молочної залози у жінок під час виявлення захворювання в цілому в Україні та в Закарпатській області в динаміці 2018-2022 років (табл. 2).

Аналіз отриманих в ході дослідження та наведених в табл. 2 даних вказує на зростання частки жінок у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях. Так, в цілому в Україні частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях за роки дослідження зросла в 1,3 рази і в 2022 році склала 29,7%. В Закарпатській області частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях за роки дослідження зросла в 1,5 раза і в 2022 році склала 41,9%. В Закарпатській області частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях у 2022 році була в 1,4 раза вищою, ніж в цілому в Україні.

При цьому частка жінок, у яких стадію розвитку раку молочної залози не було визначено в цілому в Україні має тенденцію до зростання, в той час як в Закарпатській області є мінімальною і такі випадки реєструються не щорічно.

Необхідно зазначити, що рівень занедбаності злоякісних новоутворень у значній мірі характеризує рівень онкологічної настороги і грамотності лікарів первинної ланки та спеціалізованої медичної допомоги системи охорони здоров'я, а також діагностичну активність і спроможність медичної галузі в цілому. Разом з показником занедбаності індикатором оцінки діяльності системи охорони здоров'я виступає частка випадків захворювання на злоякісні новоутворення, стадію яких визначити неможливо через відсутність або хибність необхідних визначальних даних у сигнальних

Таблиця 1

Захворюваність жінок України та Закарпатської області на рак молочної залози, 2028-2021 рр.

Показник	Регіон	2018	2019	2020	2021
Захворюваність на 100 тис. жіночого населення	Україна	41,9	41,6	36,1	40,6
	Закарпатська область	27,5	25,2	22,9	27,1
Стандартизований показник захворюваності (світовий стандарт)	Україна	25,8	25,3	22,2	24,3
	Закарпатська область	19,5	17,6	16,0	18,6
Стандартизований показник захворюваності (український стандарт)	Україна	38,4	38,0	32,8	36,1
	Закарпатська область	29,2	26,1	24,2	21,6

Таблиця 2

Структура стадії розвитку раку молочної залози у жінок під час виявлення в Україні та Закарпатській області, 2018-2022 рр., %

Стадія розвитку	Регіон	2018	2019	2020	2021	2022
Перша	Україна	74.2 ¹	20.6	20.2	20.6	19.8
	Закарпатська область	70.9 ¹	16.4	11.6	16.2	17.7
Друга	Україна	-	52.7	50.9	48.6	47.3
	Закарпатська область	-	50.7	49.1	48.0	39.5
Третя	Україна	15.0	15.2	16.0	17.6	17.7
	Закарпатська область	17.9	17.5	20.1	21.8	22.6
Четверта	Україна	8.2	8.9	10.1	10.0	12.0
	Закарпатська область	10.1	15.0	19.2	12.5 -	19.3
Не визначено	Україна	2.1	2.4	2.5	2.8	2.8
	Закарпатська область	0.7	-	-	1.1	-

Примітка: ¹дані за першу та другу стадії розвитку об'єднані.

медичних документах, які представляють заклади охорони здоров'я.

Наступним кроком дослідження стало вивчення статистичних даних щодо смертності жінок внаслідок раку молочної залози в цілому в Україні

та в Закарпатській області в динаміці 2018-2022 років. Отримані дані представлено в табл. 3.

Аналіз отриманих в ході дослідження та наведених в табл. 3 даних вказує на наступне: за роки дослідження показник смертності жінок внаслідок раку молочної

Таблиця 3

Смертність жінок внаслідок раку молочної залози в Україні та Закарпатській області, 2028-2021 рр.

Показник	Регіон	2018	2019	2020	2021
Звичайний (грубий) показник смертності на 100 тис. населення	Україна	16,0	15,3	14,1	13,7
	Закарпатська область	10,8	12,8	12,0	13,2
Стандартизований показник смертності (світовий стандарт)	Україна	8,7	8,3	7,5	7,1
	Закарпатська область	7,4	8,6	7,7	8,6
Стандартизований показник смертності (український стандарт)	Україна	14,2	13,6	12,4	11,9
	Закарпатська область	11,8	13,7	12,9	13,9
Не прожили року після виявлення, %	Україна	9,6	9,4	8,5	8,7
	Закарпатська область	9,6 0	7,6	8,8	11,6

залози в Україні знизився на 14,4% і склав 13,7 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення, а в Закарпатській області вказаний показник збільшився на 22,2% і склав 13,2 відповідно. При цьому показник смертності жінок внаслідок раку молочної залози в Закарпатській області на 0,5 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення нижчий, ніж в цілому в Україні.

Стандартизовані показники (світовий та національний) смертності жінок внаслідок раку молочної залози як в Закарпатській області, так і в цілому в Україні підтверджують наведені вище дані визначені звичайним (грубим) показником смертності жінок.

Наступним кроком дослідження було вивчення та проведення аналізу статистичних даних щодо епідеміології раку молочної залози у жінок Закарпатської області, за 2022 рік (табл. 4).

Аналіз отриманих в ході дослідження та наведених в табл. 4 даних вказує на наступне: в 2022 році на рак молочної залози в області захворіло 245 жінок. При

цьому у 19,18% із них була III стадія захворювання, та у 19,18% IV стадія захворювання. При профілактичних оглядах було виявлено 25,31% захворювань. В 2022 році в області внаслідок раку молочної залози померла 101 жінка, при цьому 7,35% жінок не прожили і року після виявлення захворювання.

Дані показники суттєво відрізняються в розрізі адміністративних територій області. Так, гранична різниця показника виявлення захворювання під час профілактичних оглядів коливається в 3,4 разів: від 17,24% в м. Ужгород до 58,33% в Рахівському районі. Частка вперше виявлених захворювань в III стадії розвитку коливається в 1,9 разів: від 16,67% в Рахівському до 31,03% в Тячівському районах. Частка вперше виявлених захворювань в IV стадії розвитку коливається в 1,8 разів: від 13,79% в м. Ужгород та Тячівському районі до 24,39% в Берегівському районі при відсутності зареєстрованих випадків захворювання в IV стадії розвитку в Рахівському районі. Показник дорічної

Таблиця 4

Епідеміологія раку молочної залози у жінок Закарпатської області, 2022 рік

Адміністративна територія	Кількість захворілих	Виявлено під час профогляду, %	Стадія при виявленні, %		Кількість померлих	Дорічна летальність, %
			III	IV		
м. Ужгород	29	17,24	27,59	13,79	23	10,34
Райони						
Ужгородський	30	30,00	26,67	23,33	9	13,33
Мукачівський	61	19,67	18,03	19,67	20	4,92
Хустський	43	23,26	20,93	23,26	16	9,30
Тячівський	29	27,59	31,03	13,79	9	10,34
Берегівський	41	26,83	19,51	24,39	18	9,76
Рахівський	12	58,33	16,67	-	6	-
По області	245	25,31	19,18	19,18	101	7,35

летальності коливається в 2,7 разів: від 4,92% в Мукачівському до 13,33% в Ужгородському районах при відсутності зареєстрованих випадків дорічної летальності в Рахівському районі.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням якості до доступності медичної допомоги жінкам, які хворіють на рак молочної залози.

Висновки

В ході дослідження встановлено, що за роки дослідження показник захворюваності жінок України на рак молочної залози скоротився на 3,1% і в 2021 році склав 40,6 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення. Показник захворюваності жінок Закарпатської області скоротився на 1,5% і в 2021 році склав 27,1 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення. Показник захворюваності жінок Закарпатської області на рак молочної залози в 1,5 разу нижчий, ніж відповідний показник захворюваності жінок України. В Україні частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях зросла в 1,3 раза і в 2022 році склала 29,7%. В Закарпатській області частка

жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях за роки дослідження зросла в 1,5 раза і в 2022 році склала 41,9%. В Закарпатській області частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях у 2022 році була в 1,4 раза вищою, ніж в цілому в Україні. Показник смертності жінок внаслідок раку молочної залози в Україні знизився на 14,4% і склав 13,7 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення, а в Закарпатській області вказаний показник збільшився на 22,2% і склав 13,2 відповідно. При цьому показник смертності жінок внаслідок раку молочної залози в Закарпатській області на 0,5 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення нижчий, ніж в цілому в Україні.

В 2022 році на рак молочної залози в Закарпатській області захворіло 245 жінок. При цьому у 19,18% з них була III стадія захворювання, та у 19,18% – IV стадія захворювання. При профілактичних оглядах було виявлено 25,31% захворювань. В 2022 році в області внаслідок раку молочної залози померла 101 жінка, при цьому 7,35% жінок не прожили і року після виявлення захворювання. Дані показники суттєво відрізняються в розрізі адміністративних територій області.

Література

1. Онкологія : підручник / [АІ. Шевченко, ОП. Колеснік, НФ. Шевченко та ін.] ; за ред. АІ. Шевченка. Вінниця : Нова Книга, 2020; 488 с.
2. Теренда НО, Гандзюк НМ. Ретроспективне дослідження онкогінекологічної патології у 2015–2019 роках. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2021; 1 (87); 11-14.
3. Жилка НЯ, Слабкий ГО, Щербінська ОС. Стан жіночого репродуктивного здоров'я в Україні Огляд літератури. Репродуктивна ендокринологія. 2021; 60; 67–71.
4. Пульний Ю, Панфілова Г. Дослідження онкопрофілю населення України за даними національного канцер-реєстру. Грааль науки. 2021; 1; 474-478.
5. Моніторинг ефективності скринінгу раку жіночих репродуктивних органів на основі бази даних Національного канцер-реєстру України: методичний посібник / Федоренко З.П., Михайлович Ю.Й., Гулак Л.О. та ін. Кропивницький: ПП «Поліум», 2020; 36 с.
6. Рак в Україні, 2019–2020. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби (бюлетень Національного канцер-реєстру України No 22). К., 2021. Режим доступу : http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/.
7. Рак в Україні, 2020–2021. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби (бюлетень Національного канцер-реєстру України No 23). К., 2022. Режим доступу : http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_23/index.htm.
8. Рак в Україні, 2021–2022. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби (бюлетень Національного канцер-реєстру України No 24). К., 2023. Режим доступу : http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_24/index.htm

References

1. Shevchenko AI, Kolesnik OP, Shevchenko NF, et al. Oncology: textbook. Vinnytsia: Nova Knyha; 2020; 488 p.
2. Terenda NO, Handziuk NM. Retrospective study of oncogynecological pathology in 2015–2019. Bulletin of Social Hygiene and Health Care Organization of Ukraine. 2021;1(87):11-14.
3. Zhylka NYA, Slabkyu HO, Shcherbinska OS. The state of women's reproductive health in Ukraine: a literature review. Reproductive Endocrinology. 2021;60:67–71.
4. Pulnyi Y, Panfilova H. Research of the oncoprofile of the population of Ukraine based on the data of the national cancer registry. Grail of Science. 2021;1:474-478.
5. Fedorenko ZP, Mykhailovych YU, Hulak LO, et al. Monitoring the effectiveness of screening for cancer of the female reproductive organs based on the National Cancer Registry of Ukraine: a methodological guide. Kropyvnytskyi: PP "Polyum"; 2020. 36 p.
6. Rak v Ukrayini, 2019–2020. Zakhvoryuvanist, smertnist, pokaznyky diyalnosti onkolohichnoyi sluzhby [Cancer in Ukraine, 2019–2020. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service]. Byuleten Natsionalnoho kantser-reyestru Ukrayiny – Bulletin of the National Cancer Registry of Ukraine. (No. 22). Kyiv. Retrieved from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/ [in Ukrainian].
7. Rak v Ukrayini, 2020–2021. Zakhvoryuvanist, smertnist, pokaznyky diyalnosti onkolohichnoyi sluzhby [Cancer in Ukraine, 2020–2021. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service]. Byuleten Natsionalnoho kantser-reyestru Ukrayiny – Bulletin of the National Cancer Registry of Ukraine. (No. 23). Kyiv. Retrieved from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_23/index.htm [in Ukrainian].
8. Rak v Ukrayini, 2021–2022. Zakhvoryuvanist, smertnist, pokaznyky diyalnosti onkolohichnoyi sluzhby [Cancer in Ukraine, 2021–2022. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service]. Byuleten Natsionalnoho kantser-reyestru Ukrayiny – Bulletin of the National Cancer Registry of Ukraine. (No. 24). Kyiv. Retrieved from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_24/index.htm [in Ukrainian].

Мета: дослідити епідеміологію раку молочної залози у жінок Закарпатської області та порівняти з національними даними.

Матеріали та методи. *Матеріали:* дані Національного канцер-реєстру України та канцер-реєстру Закарпатської області за 2018-2022 роки. *Методи:* бібліосемантичний, медико-статистичний та структурно-логічного аналізу.

Результати. В ході дослідження встановлено, що за роки дослідження показник захворюваності жінок Закарпатської області скоротився на 1,5% і в 2021 році склав 27,1 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення. Даний показник в 1,5 раза нижчий, ніж відповідний показник захворюваності жінок України. Частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях за роки дослідження зросла в 1,5 раза і в 2022 році склала 41,9%. В Закарпатській області частка жінок, у яких захворювання виявлено в занедбаних стадіях у 2022 році була в 1,4 раза вищою, ніж в цілому в Україні. Показник смертності жінок внаслідок раку молочної залози в Закарпатській області на 0,5 в розрахунку на 100 тис. жіночого населення нижчий, ніж в цілому в Україні.

В 2022 році названі показники відрізняються в розрізі адміністративних територій області.

Висновки. В Закарпатській області реєструється несприятлива епідеміологічна ситуація щодо раку молочної залози у жінок.

Ключові слова: Закарпатська область, адміністративні території, жінки, молочна залоза, рак, захворюваність, смертність.

Objective: to study the epidemiology of breast cancer in women in Transcarpathian region and compare it with national data.

Materials and methods. *Materials:* data from the National Cancer Registry of Ukraine and the Cancer Registry of Zakarpattia Oblast for the years 2018-2022. *Methods:* bibliosemantic, medico-statistical, and of structural-and-logical analysis.

Results. It was found in the course of the study that over the years of the study, the incidence rate of women in Transcarpathian region decreased by 1.5% and in 2021 amounted to 27.1 per 100 thousand of female population. This indicator is 1.5 times lower than the corresponding incidence rate of women in Ukraine. The proportion of women in whom the disease was detected in advanced stages increased 1.5 times over the years of the study and in 2022 amounted to 41.9%. In Transcarpathian region, the proportion of women diagnosed with the disease in advanced stages in 2022 was 1.4 times higher than in Ukraine as a whole. The mortality rate of women due to mammary gland cancer in Transcarpathian region is 0.5 per 100 thousand female population lower than in Ukraine as a whole.

In 2022, these indicators differ in the context of the administrative territories of the region.

Conclusions. An unfavorable epidemiological situation regarding breast cancer in women is registered in Transcarpathian region.

Key words: Transcarpathian region, administrative territories, women, mammary gland, cancer, incidence, mortality.

Відомості про автора

Ігнатко Віктор Ярославович – асистент кафедри онкології та радіології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.

viktor.ignatko@uzhnu.edu.ua, ORCID ID 0009-0006-7524-3789

Стаття надійшла до редакції 26.01.2024

Дата першого рішення 02.02.2024

Стаття подана до друку 01.03.2024